

İştirakleri :

1 — İPRAŞ : (İstanbul Rafinerisi A.Ş.)

Caltex Şirketiyle varılan anlaşmalar gereğince % 51 sermayesi T.P.A.O. tarafından deruhte edilen, yılda 1 200 000 ton hampetrol işleme kapasitesine sahip olan bu şirket 21 Ocak 1960 tarihinde kurulmuştur.

Halen Rafineri'nin 5,5 milyon'a tevzii üzerinde çalışılmaktadır. İPRAŞ Rafinerisi 1967 yılında 1 526 000 ton hampetrol işlemiş ve 1425 134 ton ürün elde edilmiştir. Şirket askerî satışlar dışında 1130 230 ton ürün satmıştır.

2 — İPRAGAZ : T.P.A.O. ile Euroka Metal T.A.Ş. tarafından 18 Mayıs 1966 da kurulan bu şirket ısıtma, pişirme ve aydınlatma işlerinde kullanılan petrol gazını (LPG) en küçük kasabalardaki tüketicilere kadar götürüp tevzi etmek suretiyle ihtiyacı karşılamaktadır.

3 — İSİLİT : T.P.A.O. ve Petrol Ofisi'nin birleşmesiyle 9 Şubat 1965 tarihinde kurulmuştur. Isilit, petrol ve petrol ürünleri ticaretinin yanında, sigorta acentalığı da yapmaktadır. Şirket yıldan yıla gelişmekte ve

satışlarının artması neticesinde toplam kâr içindeki işletme faaliyetlerinden elde edilen kâr yüzdesi önem kazanmaktadır.

4 — PETKİM : (Petro - Kimya A. Ş.) Petrokimya Endüstrisi 1940 yılından itibaren hızla gelişmekte ve dünyanın her tarafında yeni Petro - Kimya tesisleri kurularak, ürünler pazarlanmaktadır.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı çerçevesinde memleketimizde petrole dayanan Millî Petro - Kimya Sanayinin kuruluşu, millî petrol kaynaklarımızın değerlendirilmesi ve artan kimyevî madde ihtiyaçlarının karşılanması gerekçesiyle kararlaştırılan PETKİM 250 000 000,— TL. sermaye ve Emekli Sandığı, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve T.P.A.O. tarafından 3 Nisan 1965 de kurulmuştur.

Bugünkü tahminlere göre 850 milyon liralık bir yatırımı gerektiren ve 20 Eylül 1966 da temeli atılan bu tesislerin muhtelif üniteleri 1968 sonunda hizmete girecektir. Petkim tesisleri tam kapasiteye eriştiğinde, yurdumuz'a yılda 23 milyon tutarında döviz tasarrufu sağlayacak ve ürünleriyle, geliştireceği ilgili sanayilerdeki iş sahalarının açılmasıyla tahminen 10 bin aileye yeni hayat sahası açılacağı olacaktır.

MAKİNE VE KİMYA ENDÜSTRİSİ KURUMU

Türk Savaş Endüstrisi, Fatih Sultan Mehmet'in Tophanesine kadar uzanan kıvanç verici tarihinde yüzyıllar boyunca gelişerek bugünkü modern kuruluşa kavuşmuştur.

Osmanlı İmparatorluğunun top ve barut ihtiyacını karşılamak için kurulan imalâthaneler zamanla gelişmiş, 1828 yılından buyana Tophane Eminliğinden başlayıp çeşitli isimler altında Orduya bağlı kalarak ve en son Askerî Fabrikalar Umum Müdürlüğü yönetiminde iken 1950 yılında «Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu» adıyla, İktisadî Devlet Teşekkülü haline gelmiştir.

Kurtuluş Savaşımızı olağanüstü bir özveriyle destekleyen imalâthane ve tamirhanelerin günün gereklerine göre ele almış 1924 yılında başlamış, Ankara ve Kırıkkale'deki

kuruluşlar yenileştirme ve genişletmelerle 1931 yılında bütünüyle işletmeye açılmış, bu çabalar günümüze kadar süregelmiştir.

Bugün bir yandan savunma gücümüzün silâh ve mühimmat ihtiyacını karşılamak, diğer yandan tarım ve endüstri alanındaki kalkınmamızı desteklemek gibi önemli görevlerle yükümlü olan Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, çözüm bekleyen çeşitli konuları, yeni yatırımları yoluyla, olumlu sonuçlara bağlamaktadır.

Çelik, bakır ve pirinç malzemeyi dünya normlarına uygun olarak modern tesislerinde üreten Kurum, bu mamullerini iç ve dış piyasaya satarak bir yandan yurdun çeşitli sanayi kollarını beslemekte, öbür yandan da döviz kazandırmaktadır.

Elektrolitik bakır tesislerinden elde edilen yüksek safiyette bakır malzeme ile barajlardan elde olunan elektrik enerjisi tüketim yerlerine nakledilmekte ve elektrik endüstrisinin çeşitli dalları beslenmektedir. Bakırın elektrolizinden sağlanan altın ve gümüş de yurda kazandırılmaktadır.

Yılda 70 000 tona kadar çeşitli nitelikte üretilen çelikler yardımıyla yurdun makine endüstrisinin gelişme hızı artırılmaktadır. Değişik endüstri kollarının yan mamul ihtiyaçları, çelik malzeme, takımlar, dişliler, çeşitli bakır, pirinç, alüminyum malzeme M.K.E. Kurumu tesislerinde hazırlanmaktadır. Yine çeşitli endüstri kolları için dokuma tezgâhları, mekanik ve hidrolik krikolar, elektrik sayaçları, sondaj makineleri, kompresörler, hava tabancaları, maden ocakları teçhizatı, vagonet ve römorklar kurumun modern tesislerinde imâl edilmektedir.

Bugün dışardan çay alan bir ülke olmaktan çıkarak, dış ülkelere çay satan bir memleket olmamız, çiftçimizle M.K.E. Kurumunun ve Tekel Genel Müdürlüğünün verimli çalışmaları ve işbirliği sonucunda gerçekleşmiş, kurumca yapılan beş büyük fabrika ile, sayısı yirmiye bulan atölyelerde işlenen çaylar sayesinde, üretim bölgesindeki çay yetiştiricilerine yılda 200 milyon TL. lik bir gelir sağlanmıştır.

Traktör, diskaro, mibzer, tırmık, pulluk, uç demiri, çeşitli tarım savaş aletleri ve zeytinyağı çıkarma tesisleri gibi çeşitli makine ve aletlerle, Türk çiftçisinin emeği en verimli şekilde değerlendirilmeye çalışılmaktadır.

M.K.E. Kurumunun Kontrplâk Fabrikasının yeni tesislerinde imâl edilen, suya dayanıklı çeşitli kalınlıktaki kontrplâk ve kontrtablalar, yurt möble ve ağaç eşya endüstrisinin gelişmesine, mamullerinin niteliğinin artmasına etki etmiştir.

Yurt endüstrisinin en çok ihtiyacı olduğu maden cevheri, kömür v.s. çıkartma işleri, M.K.E. Kurumunun imâl ettiği, barut, fitil,

kapsül ve dinamitlerle sağlanmaktadır. Bayındırlık işleri, yol, köprü, baraj yapımlarında kullanılan dinamit kurum Elmadağ tesislerinde yapılmaktadır. Elmadağ Barut Fabrikalarında üretilen 12 çeşit dinamit, 5 çeşit barut, fitiller yanında 3 çeşit sülfürik asit, oleum, nitrik asitten sonra, şimdi de deterjan üretilmektedir.

Yurdumuzda imâl edilen akümülatörler için çok lüzumlu olan akü asidi, gayet saf ve temiz olarak M.K.E. tesislerinde yapılmaktadır.

Kayaş Kapsül Fabrikalarında üretilen çeşitli piroteknik ve inisiyal patlayıcı maddeler, kimya endüstrisinin en tehlikeli konularından olup, yurdumuzun savunması ile ilgili önemli bir problemin çözümünü sağlamaktadır.

Yapılan çeşitli silâh ve mühimmattan başka, 12 ve 16 kalibrelik tekli ve çiftli av tüfekleri ve çeşitli av malzemesi halkımızın yararına sunulan mamuller arasındadır.

Sellüloz nitrolama tesislerinde elde edilen lâk nitro sellülozu, yurdun boya endüstrisinin önemli bir ilkel maddesini teşkil etmekte, bu endüstri dalının gelişmesine de M.K.E. Kurumu yardımcı olmaktadır. Lâk nitro sellülozu, yurdumuzda yapımına başlanan otomobiller için gerekli sellülozik boya imâlinde kullanılacaktır. Keza, anti korosif klor kauçuklu boyanın yurdumuzda tek imalâtçısı M.K.E. Kurumudur.

Yeni yatırımlar sayesinde, Ekim 1967 de işletmeye açılan «Pik ve Temper Dökümhanesi», motor ve makine sanayii için gerekli standartlara uygun, kaliteli pik ve temper dökümler yapmaya başlamış, yine aynı zamanda açılan «Vasıflı Çelik Haddehanesi» de makine sanayimizin ihtiyaçlarını karşılamaya başlamıştır.

İşçi, mühendis, memur ve idareci olarak Kurumun bir araya getirdiği 14 000 eleman, Ankara ve Kırıkkale çevresinde toplanan 14 modern fabrikada mutlu yarınlara Türkiye için çalışmaktadır.